

Մասնա լրագիրն 5 անգամ կը հրատա-
րուի յի տարբեր . 4 Օրաբերք եւ 1 Շաբա-
թերք :

Տարեկան դին: Կ. Պօլտլ համար 180

„	Գաւառաց	„	10 Մեհ
Կ.Եղանակայ	գին Կ.Պօլտլ	„	90 Լրլ
„	Գաւառաց	„	5 Մեհ

Եւրաքանիւր բնուց գին

Շաբաթաբերք	60 Վրլ
Օրաբերք	20 „

Դռան գաղտնի լրագրաց համարն ծախ-
յր յԹագադրութեան վրայն է:
Ծանուցմանց տողը մեկ անգամի համար
2-դը երկու անգամի համար 2-դը
և երեսուցյ փորձերիստ ևնման կամ քի-
ն էից քսմութիւն Խմբակիք-Տնօր-
նին պիտի ուղղուի, եւ ճանաչու ծախ-
քն աւ դրկողին վրայ է:

ՀԱՐԱԹԱԹԵՐԹ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒԹՅՈՒՆ 22 ՅՈՒՆԻՍ

PLATE 1.

Վաղդիոյ երումսից հաշուեցողոյի յանձնաժողովն իր տեղեկագրոյն մէջ կարեւոր յայտարարութիւններ քրաւ, որք խաղաղութեան անխրդով մնալուն վրայ նոր աղտահովութիւն մ'ալ կու տան: 1867ին կատարուած քաղաքական դէպքերը, բերդերու վրայ յարձակումն եւ պաշտպանութեան եւ ճանաւորաց զինաման կառաքելագործութիւններն ստիպեցին նաեւ Վաղդիոյ կառավարութիւնը որ իր ծովային եւ ցամաքային զինուորութեանց փոխակերպութիւնը փութացնէ: Վսիկ զատ նորդէն անցեալ տարիներն հունձքերը ըստ չլրլարուն եւ այս տարին աւելի փառ երթալուն պատճառաւ տղանայինը պատճառներ են: Թէ եւ ոչ այնչեղ ինչպէս Աւստրալիոյ ուրիշ երկրները, Անցեալ ձմեռ Վրուսիայէն եւ Ռուսիայէն եւ նոյն իսկ հիմա ալ Սպանիայէն Վիկիլիայէն եւ Վիլիսիայէն առնուած լուրերը՝ ասորապիւրի կերպիւ կը նկարագրեն սոյլին ըրած հարուածները: Մարդիկ անօթութեանէ ստիպեալ լռտաճարակ թեան եւ Վաղդիկերութեան կը հարկագրին: Վաղդիոյ մէջ այս աստիճան նեղութիւններ չկային բայց արմատաց սղու թիւնն արաւայր կարգի ծախսց դուռ բացաւ: Վսի ծովային եւ ցամաքային զօրութեանց համար եղած արտաքոյ կարգի ծախքերը յարձակողական մը սօք եղած չին: Վայսեր կառավարութիւնը խաղաղութիւն կուզէ եւ մենք բան յուսալ կուտայ իրեն թէ չպիտի վրդովի: Վր դործոց եւ ընթացից առջեւ շատ մը սխալ կարծիք փարստած են, եւ տէքութեանց հետ ունեցած յարաբերութիւնները, ինչպէս որ կառավարութիւնը երումսից յանձնաժողովին պաշտօնապէս ապահովութիւն տուեր է, փաստհովութիւն աղբերու վիճակի մէջ է: Հետեւեալոր աղբային տահապան զօրաց գումարներու կայմութիւնն ալ չափաւորութեամբ 'ի դործ պիտի դուրի, եւ նախ արեւելեան եւ հիւսիսային երկր զօրաւ նախներուն կիցած դաւառաց մէջ պիտի կալմունի: Այս տարի ընդամենը 54 փաշտ հետեւակ եւ 44 վաշտ թնդանօթաձիգ աղբային զօր պիտի պատարստուի, իսկ 1869ին 20 վաշտ հետեւակ եւ 15 վաշտ թնդանօթաձիգ:

(Օրէնսդիր ժողովին երկու օրէնք
ընդունեց, որովք նպաստներ կը տըր-
ւին Սէնատի խմբակի եւ խմբան-
սաթ լանթիք ըսուած չոգնեալի ըն-
կերութեանց, որը ժողովատար չոգն-
եալները պիտի հաստատեն, առաջինը
Հնդկաստանի Չինաստանի եւ Ղա-
բունի ծովերուն մէջ, եւ երկրորդը
հարաւային Վերսիլիցի Վանամուլի
եւ Սարաբէդցի ծովածոցերուն
մէջ, իսկ առկա յանձնատուրկին
ստեղծագործող երես թէ «Սեբասթի-
ապոլիս» քաղաքին մէջ իրենց խմբակի

հետ մեր յարաբերութիւնները դարձեալ քիչ քիչ պիտի ձեռք առնուին. վաճառականութիւնը պատերազմներ, բուն յիշատակը կանհետացնէ, եւ շահն ալ յաճախ կը միացնեն զանոնք որք լինատնութեամբ լաճանաւած էին իւրաքմէս : 1839 տարւոյն մէջ հարկը հաղար զորաց տարեկան զիտուորաց բութեան օրէնքն ալ ընդունուեցաւ, եւ ընդգիծաւոր մասին յիշեալ թիւն 800000 ի իշեցնելու սուաւարկութիւնը սկսող տարւոյն :

Հիւսիսային Ղերմանեայ խորհրդի
դարանը (հարստի կառավարութեան
արտօնութիւն տուաւ, որ ծովային զո-
րութիւնը հզօր վիճակի մը մէջ գնե-
լու համար)՝ միկինն թաւաւի փոխա-
ռութիւն մ'ընէ։ Այս առթիւ Սա-
տովայի պատերազմին յատակագի-
ծը պատրաստող անուանի Մօլթը
զօրապետը ճառ աւ խօսեցան, որ բո-
լոր եւրոպական լրագրաց ուշադու-
թիւնը հրաւիրեց։ Մօլթը զօրապե-
տը փախաք յայտնեց որ ներկայ մե-
ծամեծ պատերազմական ծանրերը
խաղաղութեան գործերու նուիրուին։
« Բայց այս նպատակն, ըսաւ, չկըր
նար ի գործ դրուիլ՝ եթէ Լաւրապի
կեդրոնն այնպիսի տէրութիւն մը չի
կազմուի, որ առանց աշխարհակալ ըլ-
լալու բաւական հզօր ըլլայ իր գրա-
ցինքը պատերազմէ արգիլելու։ Արդ-
կարծեմ թէ այս գործը միայն Ղեր-
մանեայ կրնայ եւ պէտք է ի գլուխ
հանէ։ Բայց Ղերմանեայ ալ չկրնար
այնպիսի պաշտօն մը կատարել, եթէ
ինքնին հզօր՝ այսինքն միայեալ չըլ-
լայ... մեր գրացիները գիտեն որ
մեր չենք ուզեր իրենց վրայ յարձ-
կիլ։ Ասոր համար բանակի եւ նաւա-
նորմի պէտքը ունինք, եւ խորհրդարա-
նին հայրենասիրութենէն կտրատեմ
որ իրեն ներկայացած օրէնքն ընդու-
նի։ »

Դ՛յա ճառն ամենէն աւելի դադ-
ընական լրագրայ երակին կը դադի,
որը Էջրագայի մէջ Վերոմնոյ ըն-
ծայութեամբ իրաւարարական դերին վրայ
կը դժկամական: Վճռաթիթիսիսիսն
կրտէ թէ այնպիսի երաւարարութիւն մը
վարելու համար պէտք է ուրիշներէն
աւելի զորութիւն ունենալ եւ հետեւ-
աբար յոռոյ ցգլուս գինուիլ, եւ
երբ որ մէկն այս վիճակն մէջ կը
գտնուի կընայ զբզուռիկ էր զէնք
ուրիշներու դէմ որո՞ւմեմբ, եւ
իմաստակ խաղաղարարութեան ընդ-
հանուր պատերազմի պատճառ ըլլալ:

Դուռնի խնայող անուշաժ ըրերը
հարաւային Վերմանիոյ դաշնակցու-
թեան դադաւորը նորէն երեւան կը
հանեն: Վալիէրայի կոտակարութիւն-
ներ այս դաշնակցութիւնը կընդունի,
բայց այն օրայնմանս որ ըրողը հարա-
ւային Վերմանիոյ տէրութիւնները
միանան անոնց օտարութիւնութեան
կամ պայտօպանութեան:

Եղբորնական օրոյ մէջ Ուստիոյ
նոր յաղթութիւններն եւրոպական լը

բարձրաց մէջ նպատակաւ կերպիւ կը
դատուին : Եւրեւի որ Լճիկին սպա-
նութեան լուրն ստոյգ չէ , քանցիկ
Լեզրապետիկ թերթերը բնաւ չեն
յիշեր զայս , այլ Քօֆման զօրապետին
յաղթութենէն ետեւ Լճիկին վա-
նտաւոր միայն կը ծանուցանեն : Սո-
վիթէտու , Քօմալիթիսիօնէլ եւ Թայ
միշ լրագիրները կը ճանչեն որ Ռու-
սիա կեդրոնական Լճիկ մէջ փառա-
սիրութեան եւ աշխարհակալութեան
համար չլուռիր , այլ իր երկիրները
բարբարոս պոլաւարացուց ապառա-
կութիւններէն պաշտպանելու համար :
« Խնայէս խօսելով , կրէս Քօմա-
լիթիսիօնէլ , Լեզրիկի եւ Ռու-
սիոյ տերութեանը Լճիկ մէջ տարած
յաղթմանակները , քաղաքակրթութեան
փառաւանակութեան եւ քրիստոնեայ
Լեզրապետի համարման մեծապէս կը
նպաստեն : » Դաւաթիկ խոստովանու-
թիւն մը , որ նախանշու իրաց հիմ-
նուած չէ , եւ փափաքելի է որ ուրիշ
խնդրաց մէջ ալ աւելու թիւններն այս-
պէս արդարաւանակութեամբ դատեն ի-
րարու ընթացը : Լայկ կեդրոնական
Լճիկ մէջ Ռուսիոյ յաղթութիւննե-
րը ռուսական լրագրաց մէջ ուրիշ
կերպիւ կը դատուին : Ռուսք կ'սիրին
զգալ որ ատակի եւ արեան մեծ զո-
հեր պէտք են նոր ձեռք բերուած եր-
կիւնները պահելու համար , որոց բնա-
կիւններն օրինապահութեան եւ կանա-
նաւոր կենաց վարժուած չեն : Լճիկ
Լեզրիկ մէջ այնչափ կտակաւոր մար-
դիկ կը դառնուին , որ Ռուսիոյ յա-
ռաւանալը « նդկտաւանի բրիտանա-
կան Ժաւանդութեանց վրտակար կը
համարին , ընդհակառակին Ռուսք ալ
մեծ մատաննութիւն կ'ըզան խոր-
հելով թէ այսպիսի ընդարձակ երկիր
ներ ունենալով ետեւ Լճիկի դաշտե-
րուն մէջ ալ տկամայ յառաջագան
վարձանն ո՛ր պիտի երթայ : Ռուսի
ռուսական լրագրաց ամենէն կարե-
ւորը , Սօքրուայի Կալէթը , Լճիկ
մահմետական երկիրներուն տիրելու
գործը Ռուսիոյ տկարութեան պատ-
ճառ կը համարի . բայց կը պահանջէ
որ անոնց ձեռքէն վրաս տալու զօրու-
թիւնը , անկախութիւնն առնուի , եւ
իրենք ալ Ռուսիոյ հպատակութեան
ներքեւ գրուին :

ՆԻՐՔԵՆ ԼՈՒՐԵՐ

Փարսիցի Տէպա լրագիրն հետեւեալ կերպիւ կրնիւրադ գրէ Սէրմիյ երկու նախանձորդ ի վանական գերդաստաններուն գլուխները, որքան Վարան-ձօրիկ եւ Սիլը Օպրէսովիչ:

« Վարան-ձօրիկի տառջին Սէրմիացիներն մէկն եղաւ որք անցնալ գարուն վախճանէն ջանացին տաճկական լուծը թօթափել: Աթէ ասան դու թեան հաւատալ պէտք է, Վարան-ձօրիկ այն առնել իւր ծեր անցնալ տարճանակով սարաններ էր, վասն զի (էր ուզած իրեն հետ Ստորիկ հողը

անցնել, եւ ինքն ալ չէր կամեր որ իւր հայրը տաճկաց ձեռքն իյնայ ։ Աւտօ-
բիական բանակին մէջ յիսնասպրեւ ը-
լալէ ետեւ՝ իր երկիրը դառնալով
կէս մ'ապստամբութիւն եւ կէս մ'ալ-
տաշակութիւն ընէ սկսաւ ։ Եւրո-
կեպոսները իշենիէրենեղուն հարստա-
հարութեանց զինաւով դիմումով ա-
պստամբելու հարկադրեցան, Վա-
րա-Եօրիկ ալ, որ խողի առուստրոլ-
բուսական հարստացած էր, արաքի-
աներով իշէն դիմով երկր իշենեմե-
րէն մէկն եղաւ ։ Բնիմապէս՝ սաղոն-
տամբութեան բարձր հրամանատա-
րութիւնն իրեն յանձնուեցաւ ։ Բայց
ինքը վարանում ցոյց կուտար իւր
բռնն բնաւորութիւնը պատմութեան
նշելով, եւ կըսէր թէ կրնայ ըլլալ որ
բարկութիւնը բռնած ժամանակ իրեն
հնազանդողները մահուամբ պատժէ ։
Այս յատկութիւնն ալ իշենիկներէ
անդամաւորութեան մէ միջոյնն առաջ-
ի խանութիւնն ի իրեն արուեցաւ եւ
ինք ալ լսած իւր խնաման վարեց ։

« Քաղաք-Իջորդի քաղ դիմուոր
մէք որ բնաւ ձախորդութենէ չէր
վնասեր, եւ սոսկ կը յաղվէր նոյն կաթ
երկրոր պարտութենէ ազատելու յոյժով
անգամ անհատութիւն կը թուէր : Եւ
պարտութենէ բնաւ չէր վնասեր : Տաճ-
կալի կուսակցութեան յանդիմանող կամ
կասկածանք չառ միջխաւներ մեռաց

Ալեկըրտոն արևելով՝ բերդին մէջ
ապստամանալ բոլոր Աշխիշինները
խողխողեց, թէ եւ այն արյամնաւ. անձ
նատուր եղած էին որ իրենց կենաց
մը մը չլիւայ : Բազքին բոլոր տաճ
հիկները ջարդուեցան : Բարկացած
մէկ վայրկենին Բարա-Նօրի իւր ձեւ
ւօք սպաննեց Քանդոնի իշխանը : Ս
լոյ շնորհիւ բարձրացած էր ինք : Ս
մինի դուրսդանց նման ապստամբ
եալ Ալեկիոյ դուին ալ շատ անգամ
հրամանատարութեան հօդերը կը մոռ
նար ամենէն կոշտ աշխատանքը պա
րագրելու համար. ծառ կը կտրէր, դե
տին կը հերկէր, եւ իւր աղջիկն ալ
Վառսիկէի պէս գեղին ուրիշ աղջկանց
հետ աղբիւրին ջուր բերելու կրթնար
Սակայն ոչ իւր քաջութիւնը, ոչ ալ
վարենուծիւնը կրցան զինքը դժբաղ
դութենէ պահել : Ա երջասէն յաղ
թուեցաւ եւ տաճկաց նորէն Ալեկիոյ
արևելէն ետեւ աւստրիական հողն ա
պստամանեցաւ : Բայց երբ տեսաւ որ
տաճկաց իշխանութեան հաղադրելու
նահանգներ կառավարող Սիլոյ Օպ
րէնտիլին ներքեւ Արքիա անկախու
թիւնի կ'ստանայ, ինք ալ հոն վերա
դարձաւ եւ իւր բարեկամներէն մէ
կուն տունը պահուելով իւր գալուս
տը Սիլոյի խնաց տուաւ : Բայց այս
գերմինն անոր համբաւին վրայ նա
խանձելով՝ փութաց անոր սպասաւ
նորանը : Ալեկիտի փաշային խնաց տա
լու, որ նախկին ապստամբութեան
դուրսը պահուեցեց իրմէ : Սիլոյ այ
հրամանը կատարել տուաւ, եւ Ալ

վիտյ առաջին ազատարարին դուրսը
Ս. Պոլիս դրոշմերով պալատին դու-
ռը դրուեցաւ :

« Միջոց Օպրէնովիչ Քարա-
Խորկի չափ քաջ պատերազմող չէր ,
բայց անկէ անհամեմատ կերպով ճար-
տար քաղաքագէտ մ'էր . բնաւ խղճի
խայթ մը չէր կրնար զինքն արգելել .
գիտէր կեղծել որչափ որ պէտք է ,
դաշնակցիլ որ մ'այն մարդոց հետ ու-
րոց հետ վաղը կուտեղու միտք ու-
նէր , եւ ի հարկին կը կուտէր նաեւ
անոնց հետ որոց դաշնակցի պիտի ըլ-
լար : Ի սկզբան տաճկաց հետ ապրա-
տամբ Սըրպերուն դէմ պատերազ-
մեցաւ . սակայն չուտով պատեհ ժա-
մը գտնելուն պէս ինք ալ աստաճու-
թեան դրօշը պարզեց : Միջոց բար-
կուծիները գորգուղներն ալ երկար չէ-
ին կրնար ապրիլ , եւ Կիւքլիի եպիս-
կոպոսն սպաննած ըլլալու կասկածներ
եղած են իւր վրայ :

« Տասն եւ հինգ տարի պատե-
րաճէլէ ետեւ Միջոց Ռուսիայէն
օգնութիւն գտնելով վերջապէս Ռ .
Դրան գերիշխանութեան ներքեւ
Սէրվիոյ անկախութիւնը պաշտօնա-
կան կերպիւ ճանչել տուաւ , Ռ . Դու-
ռը տուրք մը կուտուր եւ քանի մը
բերդերու մէջ պահպաններ կը դը-
նէր , երկրին մնացեալ մասը Միջոցի
եւ անոր ընտանեաց կառավարութեա-
նըն ու իշխանութեանը թողով :

« Միջոցի կառավարութեան ըն-
թացքն ալ շատ անգամ զարմանալի
էր : Իրեն յարմար եկած ամեն բան
հող կամ տուն կը գրաւէր , եւ առ-
վիք գինն ինք կորսէր : Օրինագիրք
մը հաստատուր էր մասամբ իւրիք դադ-
ղականէն քաղուած : Իր խոտերը
գեղացիներուն բերել կուտար , եւ քա-
ղացիներն ալ կտակէր որ երկման
գեղացիներուն օգնեն :

« Այս բռնութիւններէն Սըպերն
իրաւամբ դժգոհեցան եւ հզօր կու-
սակցութիւն մը կազմուեցով Միջոցն
ստիպեց որ հրաժարի եւ իր Միւրան
որդին իր տեղը դնէ : Միւրան ապուշ
էր : Վրոսի թէ իշխան ըլլան իսկ չի
կրտցաւ , եւ քանի մ'ամսէն մեռնե-
լով ամբողջ իր փոքր Միքայէլ եղ-
բօրը ձգեց : Ասիկա ալ 1842ին աք-
սորուեցաւ եւ 185 ին Սէրվիա վերա-
դարձաւ , երբ Քարա-Խորկիի որ-
դին որ յառաջագոյն Օպրէնովիչի
ընտանիքը կործանած էր , ինք ալ ծե-
րունի Միջոցէն կործանեցաւ :

ՎՍԵՇՆՈՒԹԵՆՆ ՍՆՏՈՒԿ (ԵՄՆԵԹ ՍԱՆՏԸՂԻ)

Եւրոպայի մէջ , ինչպէս շատերուն
յայտնի է , « Կանաչարան խնայութեան »
անունով անուանուի կան , ուր ժողո-
վորեան պարկեշտ եւ նախատես մարդ , ար-
հեստաւորը , գործաւորը , սպասաւորը ,
զինուորը եւ այլն իրենց վաստակէն իր-
նազուծեալ ամբողջ աշխատանքին հետգհե-
տէ կը տանին շահու կուտան , եւ քա-
նի որ պէտք չունենան եւ չուտով եւ
չառնուն , այն ստակներուն շահը տար-
ւէ տարի վաճառուելով տարիներէ
ետեւ բաւական մեծ գումարի կը հաս-
նի . այնպէս որ շատերը ժամանակէ ետեւ
գրամագլխոյ մը տէր կըլլան եւ ապագայ-
նին կապահովեն : Օրաւայն ինք իր գըլ-
խուն կամ ընկերութեամբ առեւտրական
գործի մը ձեռք կը զարնէ , գործաւորն
իր արհեստն իր շահուն համար գործա-
ծել կսկսի եւ ազատ ու անձնաշխատ կեանք
մը կը վարէ , արհեստաւորն ալ իր ծեր-
ութեան օրերուն մէջ աղքատութեան
ընկալուելու հնէն ինքզինք կապահովէ ,
զինուորն իրեն ապագայ ապրուստի մը
չոյ կը պատրաստէ , եւ այլն եւ այլն :

Այսպիսի բարերար հաստատու-
թեան մը պէտքը Տաճկաստանի մէջ ալ
շատոնց ի վեր կը պայտէր , ուր աղքա-
տիկ եւ պարկեշտ անձինք իրենց փոքրիկ
խնայութիւնները պահելու եւ շահեցը-

նելու քաջաբերական միջոցներէ զուրկ
գտնուելով , գործներու կամ անիրաւ
մարդոց յափշտակել չտալու համար
ուտել հասցնելու պարզ միջոցին կը
գիմեն , եւ այսպէս անխնայաւորութիւ-
նը , շտապութիւնը , պեղծութիւնը , մէկ
խօսքով անխնայաւորութիւնն իր հե-
տեանքներով համաճարակ արտ մը
դարձած է այս երկրին եւ մանաւանդ
մեր ազգին մէջ :

Ս . Ե . Միւրանով փաշան Պա-
նուրի վիլայէթին մէջ ըրած օգտուէտ
բարեկարգութեանց հետ ժողովրդոց
ապագայի ապահովող եւ աղքատու-
թեան առաջին առնելու նպատակ ոյս
բարոյականացուցիչ եւ փրկուէտ հաս-
տատութիւնը Ռուսաճուգի մէջ հիմնե-
լով , քանի մը տարուան մէջ գերազանց
արդիւնքները տեսնուելի սկսան :

Հիմա ալ Ապսերական կառավա-
րութիւնը մայրաքաղաքի մէջ նմանօրի-
նակ դանձարան մը կամ վաստահութեան
անուան մը հաստատեց : Ինչպէս թէ Սան-
տրդի անունով , որուն կազմութեան
ձեւն եւ գործողութեան կանոններն ու
պայմանները տէրութեան կողմէն որոշ-
ուած ու հաստատուած են հետեւեալ
կերպով :

1. Ինչպէս թէ Սանտրդին զինուոր-
ներուն , արհեստաւորներուն , սպա-
սաւորներուն , աղայոց , աղքատաց ,
վերջապէս ամեն կարգի ժողովրդոց ա-
ւելցուցած ստակներն ընդունելով պի-
տի շահեցընէ եւ տէրն ուղած ասան
շահով մէկտեղ եւ պիտի տայ :

2. Ինչպէս թէ Սանտրդին առ այժմ
մայրաքաղաքի Թարաքթիներուն մէջի
խանին վարի յարիք դրուելով , գրանը
վրայ Ինչպէս թէ Սանտրդի գրուած է ,
եւ ուրբաթէն ու կիրակի օրերէն զոտ
ամեն օր բաց է :

3. Այս անուանին տնօրէն կարգը
ուած են առաջին կարգի սեղանաւոր
Փափազեան Սեփ . 3. Զաննեւ եւ Սը-
կըրտիլ Էֆենդիները : Հաստատու ա-
պահով երաշխաւորութիւններով , տէ-
րութեան հսկողութեանը ներքեւ :

4. Ինչպէս թէ Սանտրդին տրուած
ստակները տէրութեան երաշխաւոր-
ութեան ներքեւ են , այսինքն եթէ մէ-
կուն տուած ստակը կորսուելու ըլլայ ,
տէրութիւնը պիտի վճարէ :

5. Ստակներն տրուած ստակը ամեն
անգամ քան զուրու չէն պահաս եւ տա-
րին տասն հազար զուրու չէն աւելի
չընդունուի :

6. Ստակներն առուուելու պէշիկ
ստակի հաշուով կը կատարուի :

7. Ինչպէս թէ Սանտրդին ընդուն-
ուելը ստակներուն համար տարին
հարիւրն ինը , այսինքն ամիսը հարիւ-
րին 30 փարս շահ պիտի վճարէ :

8. Ստակներն ստակ յանձնորներուն
փոքրիկ տեղարի մը կը տրուի ան-
թէններուն կողմէն կըրուած . այն տեա-
րակին աջ կողմի երեսներուն վրայ սն-
ուելը գրուած ստակներուն գումարը
կը գրուի , ձախ կողմի երեսներուն վը-
րայ ալ ստակներն առնուած ստակնե-
րը կը գրուին : Ստակներն հետ գոր-
ծողութիւնները մինչեւ որ լինան , այս
տեղարիկ ստակին տիրոջը ձեռքը պի-
տի մնայ , որ ստակներն ստակ տալ կամ
ստակ առնուլ ուղած ատեն հետը առ-
նի : Ամեն անգամ առնուած ու տրուած
ստակներուն գումարը տեղարիկին եւ
անուանին տուարիկն մէջ արձանագը-
ռուել ետեւ , երկուքն ալ ստակ կը տը-
նօրէնին եւ տրուին տիրոջը կողմէն պի-
տի ստորագրուիլն ու կըրուին :

9. Ստակներն տրուած ստակներուն
գումարը մինչեւ որ հարիւր դրուու չի
չհասնի , կատարակներուն շահը չքանիւր
շահն ալ ամսու դրուէն կսկսի բանիլ ,
այսինքն ամսու մը տասնեւհինգին կամ
քանին յանձնուած ստակը յաջորդ
ամսոյն սկիզբէն կսկսի բանիլ :

10. Ստակներն մէջ ստակ ունեցող

անձինք պէտք ունեցած ժամանակին
կրնան թերհաշիւ ստակ առնուլ ար-
տուէն , բայց այս կերպով առնուած
ստակը քան զուրու չէն պահաս եւ կո-
տորակաւոր չկրնար ըլլալ :

11. Ստակներն մէջ ստակ ունեցող
ները թէ որ իրենց ստակը շահով մէկ-
տեղ ամրոյշ եւ առնուլ ու գին , երեք
օր առաջ պէտք է իմացընեն անուանի
անօրէնին :

12. Ստակներն տրուած ստակնե-
րուն հաշիւը տարեկանին նայուելով
բանած շահը զլուուել վրայ կը գարնուի :

Մնացեալը հետեւեալ թուով

Բաղէշի հայոց երեւելիներէն խաչ
մանուկեան Սեփ . Լեւոնի Էֆենդի-
նի երրորդ կարգի պաշտօնատարու
թեան աստիճան տրուեցաւ Պատրի-
արքարանի խնդրանք :

ՀՆՈՒՆԴՐՈՒՄԻՐ (ՀԱՎԱՍ)

Պէրիտ 2 յուլիս .

Սըրքիշեան (երեսփոխանական ժողո-
վր) Միւրան իշխանազուր եռանգապէս հա-
մալրութեամբ Սէրվիոյ իշխան հրատարա-
կեց :

Պաշտօնաժամ Ռիսիլի եւ Կլաւիլիսի
իշխանին խնամակալ ընտրուեցան :

Ժողովուրդն եւ բանակը ջերմ գոհու-
թեամբ ընդունեցին Միւրանի քնտրութիւնը ,
Փարիզ 3 յուլիս .

Եւրոպայի պաշտօնական Ռիսիլի պա-
տակարարութեամբ թէ Վաղրիլի եւ
լուսնաբը գոհացուցիչ վիճակի մէջ է :

Քոնսթնթնուպոլիս լրագիրը կը հա-
տատէ թէ Վաղրիլի սպաննացած չէ իւր
գործը Հոմէն հանդի եթէ Եւրոպայի գոհ-
սը Բարմայի դքսին ամուսնութեանը ներ-
կայ գտնուի :

Լոնտրա 2 յուլիս — Միջոցի եւ Աւստ-
րիոյ մէջ առեւտրական դաշնադրութիւն
մ'ատրապրուեցաւ :

Իտալիոյ եւ հասարակաց խորհրդա-
րանները մեծ եռանդով շնորհակալութեան
առաջարկութիւն մ'ընդունեցին Ս . Ռ . Նե-
բլերի եւ Հապէշաստանի քանակին համար :

Փարիզ 3 յուլիս .

Այսօր Պ . Թիւն երեսփոխ պաշտօնակա
Պ . Մայնի պատասխանեց :

Լա Ֆրանս լրագիրը սուտ կը հանէ
Բուստիլի մէջ իրաւարական մեծ շարժում-
ներ ըլլալուն դրոյցը :

Նոյն լրագիրը կը ծանուցանէ թէ Պ .
Տը Պիամարքի հրահանգութիւնը ծանրացեր
է :

ԱԶԳԱՅԻՆ

Չորեքշաբթի առաւել Լեւոնի Է-
րրիլի մէջ նամակ մը կը կարգանք
Լուսաւորեան անուն ընկերութեան
վրայ որ իր թէ հայոց երեւելիներն քա-
րեկարգուել մեծ դարձին ձեռք դար-
կած է : Այս նամակը մեզի համար նոր
բան մը չմանուցաներ , այլ ասկէ ա-
ռաջ յիշեալ ընկերութեան վրայ մեր
գրածները լինին կը հաստատէ , եւ այս
պատճառաւ է որ Լեւոնիլի ուղղակ
նամակը նշանակել արժան համարե-
ցինք , Լուսաւորեան ընկերութիւնը
երեւան եւ ծով մեք ըսած էինք թէ
ասիկա պարզապէս բողբոջականութիւն
է , ոչ աւելի ոչ պակաս , թէ պէտք ըն-
կերութեան հիմնադիրներն իրենց հրա-
տարակութեանց մէջ կը ծանուցանէին
թէ Լուսաւորեան երեւելիներն չպիտի
բաժնուին , այլ անոր նախնական ձեւերը
պիտի գտնեն : Այլ եթէ ընդհանուր
առմամբ այսպիսի խօսքերը կրնային
պարզապէս խաբար , Լեւոնիլի մէջ
հրատարակուած նամակը քնու տարա-
կոյ չէրուր Լուսաւորեան ընկե-
րութեան նպատակին եւ որպիսութեան
վրայ : Լուսաւորեան ընկերութիւնը
կընէ նամակը խոստովանութիւն , պակ-
րարխոսութիւն , գոյախոսութիւն եւ
այլն եւ այլն չմանչեւ քնու . ուրեմն կը
մերժէ երեւելիներն այն խորհուրդները

զորս Լուսաւորիչ ինքնին գրեր է ,
ինչպէս իր գրուածները կապացուցա-
նեն , եւ հետեւաբար Լուսաւորեան ա-
նունը կառնուլ որպէս զի պարզապէս
ուելի գիւրաւ ծուղակն ի յիւն : Բայց
չինք յուսար որ հիմա այն աստիճան
պարզամիտ մարդ մնացած ըլլայ ազգին
մէջ . ընդհանրապէս , բոլոր անոնք որ
ողջամիտ եւ զրակ ան գտողութիւն ու-
նին , կատեն եւ կը խորշին կրօնական
նոր յուզմունքէ մը որոյ հետեւանքն է
ազգին մէջ նորանոր պատակաւորմնե-
հանել : Այս պատճառաւ է նաեւ որ
աղբը քնու կարեւորութիւն չուու-
նիքնալիչ Լուսաւորեան ընկերու-
թեան , որ մինչեւ հիմա միայն քանի մը
մարդոց մէջ պարսկեալ մնաց :

Լեւոնիլի նամակագիրը կընէ թէ
Լուսաւորեան ընկերութիւնը Իզմիրի
եկեղեցւոյն մէջ գրուել ուղղուած ար-
ձաններուն դէպքէն յառաջագու , որք
ինչպէս յայտնի է խորտակուել էին :
Այս ալ բողբոջութեան սուտ է , վասն զի
Իզմիրի մէջ քնու այնպիսի ընկերու-
թեան մ'անունն անգամ չկայ , որպէս
զի անիկ ծագում առած ըլլայ : Լու-
սաւորեան ընկերութեան հիմնադիր
ինքնապէս փարգապետը որ այն ժամանակ
Իզմիր էր ու միայն յիշեալ արձանները
եկեղեցւոյն մէջ դրուելուն դէմ ինչո՞ւ
չէր այլ կուտակիլ եւ ջատագով իսկ հա-
գիստցած էր անոնց դրուելուն : Այս
ալ կապացուցանէ վերտին մեր այն
կարծիքը թէ Լուսաւորեան ընկե-
րութեան հիմնադիրը պարզապէս բող-
բոջական մ'է , եւ իր ըրածը բարեկար-
գութիւն չէ՞ այլ բողբոջականութիւն :
Այսպիսի մարդ մը այսօր լուսաւորչա-
կան կրկն , վաղը բողբոջական , միւս օրը
հոմոսեական , վերջապէս ուր որ բող-
բոջականութիւնը գնիլ կ' , միշտ , այն կող-
մը կրթիւն : Բայց երբեք թող չլու-
սայ թէ ազգին մէջն ողջամիտ մարդ-
մը պիտի կրնայ իր ետեւէն տանիլ
ինչ հրապուրչի անուն ալ տայ իր ա-
զանդին :

Սերտտիպէն Սարգսեան Պ .
Եւրոպայի անուն ուսումնական անձ մը
անյետաւ տարի մայրաքաղաքս հաստա-
րակած Օրհման լրագրի խմբագիր
2ու խաճեան Պարտպետ պատուէ ին-
նամակ մ'ուղղած ըլլալով , նոյն նամա-
կը Սերտտիպէն առաջարկ Պ . Ս . Սա-
րապետ եպիսկոպոսին կողմնակիցները կը
բանեն կը բանան , եւ մէջը եպիսկոպոսին
վրայ անբարոյականութեան խիստ գայ-
թակիցի ամբաստանութիւններ տեսնե-
լով Սարգսեան կը բողբոջեն , հետեւա-
բար Սարգսեան Պ . Եւրոպայի զէմ
գետ մը բացուի գոյցուած ու չհրա-
տարակուած նամակ մը առաւորաց ըր-
նուելով , թէ եւ նոյն նամակին հրատա-
րակութիւնն ալ յիշեալ Պարտպետ
պատուէ ինն խոհեմութեանը յանձնը
ուած է եղեր : Պ . Եւրոպայի Սար-
գսեանը Ռ . Դրան միջոցաւ ոտա-
կաններով մայրաքաղաքս կը բերուի ու
Պարտպետային կը յանձնուի : Սըր-
բագան Պարտպետն ալ հինգ Պ . Ս .
պիտիպետներէ յանձնաժողով մը կը կազ-
մէ որ ինչպիսի քննու թեան կառնուել
առանձին , եւ վերջապէս անոնց շոր-
թու հետեւեալ տեղեկագիրը կուտան :

Ամենապատիւ Սրբազան Հայր ,
Ձեր բարձր Արքայութեան հրամա-
մաւաւ կազմուած մանաժողովը քանի
մը նիստերուն մէջ Սրբապետն առաջնորդ
կարգապետ եպիսկոպոսի վրայ եղած ամ-
բաստանութեանց եւ ին պատու նորա ջա-
տագովութեանց վերաբերեալ Ազգ . վար-
չութիւնէն յանձնուած բոլոր գրերը քն-
նելով եւ կայսերական կառավարու-
թեան միջոցաւ բերել տրուած Անդրանիկ
վարդանանը հարցաքննելով սոյն տեղե-
կագրով իւր քննութեանց արդիւնքը
պատիւ ունի ծանուցանել : Այս խնդրոյն
սկզբնապատճառ համարուած է Անդրանիկ
վարդանանի մէկ դիրքը 1867 սեպտեմ-

27 թուով Սերաստիայէն գրած է առ ջոհաճեան կարագեւո պատուելին, որ անանուն կամ ըստ իմաստից հրատարակէ 'ի Շիւթան լրագրի: Այս գիրը կարագեւո եպիսկոպոսին պաշտպան անձինք կը բռնանեն եւ հաստարկութեան հաղորդելով տա-րաձայնութեանց ծագում կը տրուի: Ան-րանիկ կը բողոքէ իւր նամակը բռնուե-լուն եւ կը պահանջէ որ դատաստանն ը-լուի, իսկ այն անձը որուն քով կը գըտ-նուի նոյն գիրը՝ Զուխանեանը մեղի տուա-կըսէ: Անորանիկ նոյն իսկ Զուխանեանէն բողոքագիր մը կը ներկայացնէ իւր անուա-նը ուղղութեամբ նամակը բռնողներուն դէմ: մասնագործով տեսնելով որ այս խնդիրը իր ձեռնհասութեան վեր է՝ չկամեցաւ միջա-մատել ընել: Արդ իւր գրոյն մէջ ի աւ-բաստանութեանց եւ ոչ մէկուն սկանա-տեալն է Արդանիկ յիշած վրայներուն ու-մանց բարոյականութիւնը երաշխաւորեալ չէ (ինչպէս են վանքէն արտաքին աշխ-րաւորներն): ոմանց ալ անուրը արդէն ըս-տորաբար կը գտնուի այն հանրագործ-ութեանց մէջ որ կարգաւորեցին զկարագեւո եպիսկոպոս, ինչպէս են փոխտնորդ Պետ-րոս վարդապետ եւ Զովհանէս վարդապետ: Բայց վերջիկեալ նամակէն դատ Արդա-նիկ իւր քովը աղեւայլ գրութիւններ ու-նի, յորտ կը պարունակին բազմաթիւ ան-գիտութեան վրայից անուններով եւ բժշ-կի վրայութիւններով հաստատեալ: Արդ քանի որ կարագեւո եպիսկոպոսի մասին թէ ամբաստանիչ եւ թէ արքայապետիչ հանրագործութիւնք կան, եւ ակամատեան վրայք ներկայ չեն, մասնագործը կը հա-մարի որ անխորհիւ է այս խնդրը լուծա-նել մինչեւ որ կամ ամբաստանող ակա-նատեան վրայներն կ'Պոլսոյ բերուին, եւ կամ մասնաւոր քննիչ լուրարկուի 'ի Սե-բաստիա որ մի առ մի քննէ ամբաստա-նութեանց կէտերը եւ ճշմարտութիւնը երեւան հանէ:

3 յունիս 1868 (Ստորագրութիւնք Ի Պէշկիթաշ Էնիգ եպիսկոպոսաց)

Այս հոս կը յանգի եպիսկոպոսա-կան յանձնաժողովոյն ըրած քննութիւ-նը, որմէ կը հեռուի թէ Պ. Մարգար-նիկ Ստորանեանին կ'Պոլսոյ բեր-ւելուն հարկ չկայ երկր:

Տեսնենք թէ Ստորանեան Պարսիք չայլն ինչ պիտի ընէ. ո՞վ է ինչպէս մարդ պիտի գրի, որ գործն անաշա-ւապէս քննելով լուսն յանգաւորը պատ-ժուի եւ գալթաղութիւնը վերադա-նի:

Ըստ այսմ, եպիսկոպոսական տե-ղեկագրին խաբէրուն նայելով, կը կաս-կածի որ Ստորանեան եպիսկոպոսը ինչպէս նաեւ իր փոխտնորդը չկրնան պարզութեան եղել այս գալթաղութիւնը դա-տէն:

ՀԱՅԲԻ ՀՆԴԱՍՏԱՆ

Իզմիրի Երշադոյ լրագրին 819 եւ 20 թիւերուն մէջ հանգուցեալ Սի-բայէլէ 'Երշադանեանի փայ հրատա-րակութեամբ կենսագրական յօդուածը Հնդկաստանի ազգայնոց փայ ալ ան-համայն ազգաւորութիւն մ'ըրած ըլլա-լով, ուր հանգուցեալ 'Երշադանեանի իր հայրենասիրական եւ ազատասէր եւ անհրաժեշտ մեծ յարգ եւ համակրութիւնն ստացած էր, տեղւոյն ազգայիններէն

*Հաւանական ինչեալ բողոքագրին պատ-ճէնը:

Երեւելայիս՝ կը ծանուցանեմ թէ ստո-րագրեալ լրագրոյս գործակալ նամակա-գիր վարդանան Անդրանիկ աղայի Սե-բաստիայէն ինձ ուղղած նամակներն եւ ոչ մէկը ուրիշ տուած չեմ, նաեւ նամակի մը ինձ բացուած հանկուտ համար վճ-կեալ ըրած եմ: Ով որ ինձմէ վարդանան Անդրանիկ աղայի նամակ առիւ է, կրնայ դալ դէմ առ դէմ խօսիլ: եւ փաստ՝ եմ որ անալ եւ սուս խօսք մ'ըրալ իրեն պի-տի ապացուցանեմ: Եւ 'ի վերայ այս ամե-նայի Բ. Գրան արդար օրինօք կը բողո-քեմ այն անձին դէմ որ ինձ ուղղեալ նա-մակ մը յանդգնեմ է բանալ եւ քովը պա-հել:

Խաղաղի Շիւթան լրագրոյ 1868 մայիս 23 Կարագեւո Զուխանեան Պաղէ Գաբու թիւ 26

մէկն երկար յօդուած մը գրած է մեզ, որով Երշադանի վերաբերեալ յօդուա-ծը երկարորէն հերքելէ ետեւ, Հնդ-կաստանի հայոց ազգային եւ կրօնական վեճակին նկարագիրը կընէ. տխուր նը-կարագիր մը, զոր արժան կը համարենք ամբողջապէս հրատարակել՝ ազգային հոգեւորական իշխանութեան եւ մասնա-ւորապէս ամենայն հայոյ վեհափառ Վարդապետին ուղղութեամբ յանձ-նելով:

Հայք 'ի Հնդկաստան եւ յայտնոյն եւ յայնկոյն Գանդէսի 'ի մեծ ցամաքա-կողմն եւ 'ի շրջակայ կողմն 'ի Սիւրիա-նիա են տուել թուով երկու հարիւր սերունդք ըստ մեծի մասին 'Երշայի ջուղայի ուստի ամբաստան գեռ հար-իւրաւորը դան եւ յորոց մասն ինչ գարձ-եալ յետո՝ մնացորդքն պահպանմանն աստ ամբ բազումս յորոց ոմանք յաւե-լանան առ հարս իւրեանց անխիթարի եւ ոմանք զիպեալ լազրի տնայեալ աստ միանան ընդ բուն Հնդկաստան նախնի ազգակիցս իւրեանց:

Սէն Հնդկաստանը բնակեալ կայ 'ի Վարդապետ մայրաքաղաքի անդղական Հնդկաստանի հանրերձ եկեղեցեալ եւ գերեզմանատուն միով եւ երեք վեճա-կաւոր քահանայք. իսկ միւս կէտն յ'րիւս հարիւր տանց անտի՝ ցրեալ է 'ի Սիւրիայի 'ի Հնդկաստան 'ի Չափայ' եւ 'ի Պէշկիթաշ' 'ի Հափա' 'ի Ռան-գուն' 'ի Ստորան' 'ի Պոլսոյ' 'ի Գա-քա' եւ յայլ քաղաքս, ուր երկու, ուր ճինգ, ուր տասն ուն, յորտ կան ու-րեք շնորհ եկեղեցիք 'ի Նախնեաց, եւ գան վեճակաւորք քահանայք 'ի ջու-ղայէ, որոյ է թեմ տուեալ երկնային հրովարտիչք՝ ոչ միայն այսօրի տա-րանց աշխարհք 'ի միւսեանց եւ կարի հեռիքս այլ եւ Չին' թաժարաստան 'Բապու' Բաւարալիս գուցէ եւ Բա-րիկա եւ համարէն Ովկիանիա, 'ի հոգ-ւել զժողովուրդս՝ նստելով ուր երեք եւ ուր ճինգ ամս՝ դառնան եւ այլ քի-ւսանակին ընդ նոցա:

Քահանայքս այսօրի ընդ հանրա-պէս սեզ են տգէտ եւ անձնաւորք, ոչ միայն պիտեան ուսմանց եւ բարբառոյ անդղականին, որ անհրաժեշտ է հար-կաւոր աստ 'ի Հնդկիս քահանայից, զորմէ տեսցի ասորեւ, այլ եւ հայկա-կանին եւ սկիզբանց պաշտօնի իսկ իւր-եանց անտեղեակք, որով ինքեանք պե-ղեն զհիմունս 'ի տապալումն եկեղեց-ւոյն, առ որ պաշտպան կարգեցան մի-այն շահաւորութեանն, որ է միակ նը-պատակ ընդ ունեւոյն գործածան այն սուրբ 'ի ջուղայէ, ուր եւ գտանին աւել քան զիստուն անձինք մնացով գտանել թե-մս 'ի Հնդկիս, են մտադիր, եւ այլ զգացեալ գտնապէս մոլութեամբ՝ թող-լեւ պղծութեանք 'ի պաշտօնին իւրեանց, լուծելով պահս՝ երթալով 'ի թաւոր-նրս՝ եւ 'ի պարսահանգէսս՝ եւ յաննայն թուրքութիւնս հափառակ ուստից՝ համարձակ, մանաւանդ 'ի տեղիս ուր են ինքեանք միայնակ 'ի պաշտօնին, գերեզմալ գործ 'ի բաւաւթեանց Վարդա-կաստանի յոյկանս յապառուութիւնս եւ կրին՝ անտեղեակ ՝ ամենեւին զգացմանց պատուոյ եւ քաղաքակրթութեան, ոչ 'ի գալթաղութիւն մերազանց, այլ 'ի գագիւս սրտութեան անգոման եւ ա-մենայն արհամարհանող, ոչ ինքեանց միայն, զորս ոչ անպատու են առ երե-սրս, այլ եւ եկեղեցեւոյն վարչութեան եւ հայ անուան:

Չեն ինչ փոթ ցարք տարեալ դուր-ման չարեացս մատուցանել առաջնորդք որք յանձն առեալ գառաջնորդութիւնն ջուղայի գան Ալշմիւսն եւ նախն 'ի խորս Վարդապետանի 'ի ջուղայի՝ հոգ-ւել եւ զհեռաւորս բնապէս եւ բարոյա-պէս եւ անջատեալն սարսափելի վճիւք լերանց եւ ծովու նոյն եւ գաղափարաց զգալթական հայ ժողովրդեանն 'ի ըն-դիկս եւ յՈվկիանիոյ՝ որպէս զգիւրս:

կան որք շուրջն են 'ի մօտոյ գալթաղութ-նի 'ի ջուղայ:

Ու եւ գուն ինչ գաղափարս ու-նին կալեալ յինքեանս զկայութեանէ ազգին որ 'ի Հնդկիս, քանզի տարօր-նակս նկարեն վեճակաւոր քահանայք 'ի գարձին իւրեանց 'ի ջուղայ, զե-անդրէն գարձցին, եւ կամ եթէ ունի-ցին եւ ծանօթութիւն ինչ առաջնորդք, չլեւոյն առնեն, զի մի գուցէ հասցի բանն յախանջ Ալշմիւսն եւ հերձեալ որո-շելով 'ի թեմից ջուղայ, յօդուա ազ-գին թե եւ, այլ 'ի զետ ինքեանց զը-կեպին 'ի թեմէն, որ բոլեւ զկաթն եւ գմեղը, զորս բեռնաւորեալ ամբաստն-վարձկան վեճակաւորք եւ երեքն նու-րակք ունին դառնալ 'ի պարսս իւր-եանց. թե պէտ ալ ժամ նուապեալ է եւ նուաղ սակս պատճառաց զորս ու-նիմք յիշատակել, այլ նախորդ 'ի Չո-րոյ գետ 'ի Սիւրիկա յաչապն՝ երեքն կանգաւոր անիւնից եւս՝ եթէ ոչ մտաբե-րեաց յայտնիս, եւ բանաբրին զը-մանս որոյ ձեռնհաս են, ձեռնարկո-ղոս՝ առ երեքն՝ այլ թեմս բարե-կարգութեանց եւ բարոյացեալ զթը-նափս ներքին ուղղակի ինքեանց եւ ա-նուղղակի ազգութեան եւ եկեղեցեւոյ յարուցանեն զանիւնը զհնօրեայ ազ-ւետեան ապականիչս պղծաց. այլ ո՞վ է որ կայր գնացաւ եւ կամ ում փոթ յօժարութեան առ այն, որով եւ այլք ըստ անձնաւոր արտաքինացի հօտ ա-ռանց հոլովի իւրացեցան զորս ձե-ռնահաս են՝ յօդուա իւրեանց գաղանցի յաննայնի, բաւ է զի երեք կամ չորք միարանեցին եւ յանուն ազգային ժողովոյ ըստ կանխախաղ արամաբարութեան ու-րոշեցան ինչ եւ այլք նոյն մեթոտի ը-նայն ջնջեալ գալ իմն անորինեցեն քայլ ամենայն քաղաքակրթութեամբ:

Երթանի է աստ աճել 'ի յիշումն զեկեղեցեւոյն միայն եկեղեցեւոյն Վարդա-թայ որ երեք հարաւ լեւա եկեղեցեւոյն առ ամն ոչ կրօնի եւ ազգութեան մատակարար օգուտս ինչ իրական 'ի մասին եկեղեցեւոյն կառավարութեան Հնդկաստանի այս է պատկեր:

Հրատարակութիւնը ինչ երեքն Արշադոյ Երարտեան եւ այն մեր վե-րջորեալ բան՝ թէ առատ հասոյթս նուիրեն ժողովուրդը եկեղեցեւոյն, կարծիս տայ արդարեւ առ բազումս թէ ջերմեանք ոմանք են 'ի հաւատոյս Հնդկաստան: այլ ուր ջերմեանքն թիւնն ուր եւ կրօն թող ուրն ազգա-սիրութեան, եթէ ներեցեն ազատա-րար պատուելի հայրենակիցք մեր՝ գալ մեզ 'ի յայտնութիւնն յօդուա ազգայն բանալով զվերս մեր, յորոց վերաւ-րելմ 'ի գիւտ գործանոց:

Ոսկին այն, զոր տան հայրենակիցք մեր առ եկեղեցեւոյն, սակս պատուոյն զորդան, զոչ կծուութեան եւ նշան կրել առ 'ի յանձնին, քանզի ծանուցեալ եւս են առաջն օտար ազգայ հայ եւ ոչ կա-մին զի հոգեւորական իւրեանց զձա-քար անպատուութիւնս եկեղեցեւոյն ինք-եանց՝ թէ աստ թէ 'ի ձանապարհի, այլ եկեղեցեւոյն զինչ ունին առնել ընդ այս, թող զայլ պահապանութիւնն եւ ծաղկեցան աղտեղի պարսկական ըզ-գեստան, զորս իւր հոգեւորական պար-տաւորութիւն չկամին ձգել յանձնէ 'ի բաց. յորժամ հանդերձաւորին եր-թալ 'ի ձանապարհս, բազումք զանցա-գինս առաջն՝ զոր տեսալ էին ինք-եանց փաննաւուն, փաճաւելով ըս-տորին եւ յեան կարգաւ գնան՝ ան-պատուելով զհայ կրօնականութիւնն առաջն օտար ազգաց, որք լն են 'ի շո-գնեանս:

Եւս՝ Հնդկաստան միայն սակս պատ-ւոյն զոր զգանն, պատուեն 'ի գեպս գաւառիցս հաւատաւորացն եւ ոչ հա-մարմար ներքին. ոչ գտանին յեկե-ղեցեւոյն թէ 'ի կրօնական յորումս որ պարտաւորութեամբ եւ քաղաքական

առաջնին համարեալ 'ի սովորութիւնս խուսն ընթանան պլագք 'ի քրիստո-նէից յերեկոյս յեկեղեցի իւրեանց. միւ-սին 'ի Վարդաթայ, որ բազմահայն է 'ի Հնդկիս, եւ ոչ ոքիք ունին բաց 'ի ե-կայ եւ 'ի ջուղայեցեւոյ ոմանց դուա-նին իսկ 'ի Չոյնեան տեսան եւ ջուղա-կի եւ յայլ երկ երկ աւելաւ առ առա-ւելն ոքիք քսան եւ այն 'ի ծերոց եւ յե-րիտասարդաց նորահայն եւ յօրիոր-դաց:

Բայ են՝ բաց 'ի կրօնակից յոյլ ամենայն օտն, որոց անուանքն անգամ ոչ յիշեն, գործատուքն իւրեանց, խա-փանեալ են ամենայն ծէսք եւ այլեւս թիւնք տօնից, որ երեքն մեծահայն դէս կատարէր:

Բայ ալ օտ անգամ ոչ նշմարին գա-ղափար՝ պահելոյ պահս՝ խաչակիցեւոյ զերեսս՝ մատչելոյ 'ի հարգութեան իւրեանց փանեալ են ամենայն ծէսք եւ այլեւս թիւնք տօնից, որ երեքն մեծահայն դէս կատարէր: Բայ ալ օտ անգամ ոչ նշմարին գա-ղափար՝ պահելոյ պահս՝ խաչակիցեւոյ զերեսս՝ մատչելոյ 'ի հարգութեան իւրեանց փանեալ են ամենայն ծէսք եւ այլեւս թիւնք տօնից, որ երեքն մեծահայն դէս կատարէր: Բայ ալ օտ անգամ ոչ նշմարին գա-ղափար՝ պահելոյ պահս՝ խաչակիցեւոյ զերեսս՝ մատչելոյ 'ի հարգութեան իւրեանց փանեալ են ամենայն ծէսք եւ այլեւս թիւնք տօնից, որ երեքն մեծահայն դէս կատարէր:

Իսկ միւսն զերախոյս Հնդկաստան եւ պատկեն ըստ հայ արարողութեանց եւ թողնել ոչ ինքեանք կամաւ, այլ փի-մալք վեճակաւորք զօգցես բունութեամբ՝ առ 'ի անխափան ընդունելոյ ըզ-մեծաբնութեամբ արդիւնս քրիստոնէ աշ-խատութեանց. ինքեանք ժողովուրդք եւս գուցէ տեղի տան առ այսպիսի ա-րարողութիւնս նշանաւորս, յորս գառ-նին 'ի պատիւ ինքեանց օտարազգիք ու-մանք՝ առ որս ծանուցեալ են հայ ան-ւամբք, չուակիլ պատուին իւրեանց. քանզի բացարձակ եւ 'ի պաշտօնէ ձգել ուրանալ զեկեղեցեւոյն՝ յորում ծնան՝ անպատուութիւն համարին ինքեանց եւ մեծ իմն թուի փոքրագոյնս յայս անտարբեր գրութեան 'ի հաւատոյս Վարդապետ ծանօթ ինքեանց, այլ առ սակաւ սակաւ եւ զերեւանայն զե-րուր փոխել յազգայնութիւն Վեգ-գեական՝ ամենայն ուղեով եւ ջանիք են արամադիր յուսահատութեամբ յեկե-ղեցեւոյ իւրեանց, որպէս անցի ինչին յընթացս բանիս:

Ի թաղման չէ ինչ փոթ ինքեանց զերեք եւ կամ ինչ կատարել քահանայք քանզի մեռելոցն կայ առնել հանգէս նոցա, այլ 'ի խորհուրդ պատկի պար-տի ըստ կամաց իւրեանց լինիլ, հօրեղ-բօրորքն ընդ գատնի հօրեղբօրս երկու-քն քորք ընդ երկուսն եղբարս եւ այլ սոյնպիսիք, եւ այս թէ 'ի մեծի պահաց ա-ւուրս՝ թէ յինանց եւ յայլ արգելաւա-նրս՝ անհակառակելիք են խորհուրդա-տար քահանային, ապա թէ ոչ պատ-րաստ են այլ եկեղեցեւոյն 'ի կատա-րումն:

Երթանի է զիտեւոյն եւ այս, զի յընտրութիւնս ամենաւելոյ նախաձեռնար համարն Վեգեկացի զեկեղեցեւոյն որք քան ըզ-հայ վաճառական Առեք գրադիր՝ քան զհայ պաշտօնատար որք, արձիկ ըզ-լու-րագրի՝ քան ծանօթ համեմատ դուստր ուրուք հայ պատուաւոր զերգատանիս որպէս եւ հայատաւանց պիլ կին Աւ-րագրի՝ քան զկրթեալ պատուաւոր հարուստ չընալ մատուղ հայ օրիորդ:

Մնացեալը հետեւեալ թուով

Հաճեցէք ձեր պատուական լրագրոյն յառաջիկայ թիւովը յունիս 11էն մինչև նոյսր ազգային հիւանդանոցի նըսէր առատաձեւեւող Մեծ ազգայնոց ցոյցան հրատակել հոգարարձաթեա նոս շնորհակարութեամբ հետ:

Մեծ. Կարգաւթ ազա Յակորեանէ	22
" Մ. Բ. Բարեւեր անձէն	20
" Մ. Գ. " " "	20
" Մ. Գ. " " "	10
" Մ. Գ. " " "	20
" Մ. Գ. " " "	50
" Մ. Գ. " " "	10
" Մ. Գ. " " "	10
" Մ. Գ. " " "	11
" Մ. Գ. " " "	30
" Մ. Գ. " " "	35

Հոգարարացեալ և նշանակութեան արժանի է նաև Մեծ. Բարեւերեան Մանիէլ ազգայն ազգասիրական վարմաւոր որ հիւանդանոցի մէջ գտնուող շատ մը պատասպարեաները իրեն իւր եղբայրները նկատելով և անոց բարեք մը ընել փափաքելով հաճեցաւ առաւ առձեւեւեւ (720) օրն ալիւր Լոս Էն Գոլիկին սա է որ յիշեալ Մեծ. անձը իւր ըրած նուէրին հրատարակութեանը և հոգարարձաթեան շնորհաւ կայսթեանը ցոյցանոց, ալ զարձեւալ օր մը փերջ երեք ոչխար ալ նուէրը լաւ, որով յորանի եղաւ թէ իւր նըս պատակը առաքելութեան գործել էր և ոչ գոյնաւ լսել: Բաց հոգարար ձաթեան արժանի եղած շնորհակարութեանը մատուցանել հարկ կը համարի և կանխիկէ որ ուրիշ Մեծ. անձանց ալ այսպիսի առաքելական գործերը հը լատարակելու բողոքաւորութեանը պիտի ունենայ: Այն նուազ շնորհակարութեան արժանի է նաև Մեծ. Տէ. միլլարուլեան Սարգիս աղայի և եղբայրացի աղքատսիրական ընթացքն ալ յիշեալ որ ժամանակ մը հիւանդանոց գտնուող շափահատ և ձեր անձանց համար ամսական 10 հօլա թիւ թիւն կը նուիրէին, այս անգամ ալ 15 հօլա թիւ թիւն շնորհելէ դառ ամսոյս 16'ն կիրակի օր հիւանդանոց այցելութեան երթալով շոքար ալ առնել և բաժնել տուին հան գտնուող ըրոր աղայոց: Յուսալի է նաև որ քսա առաջնոց ամեն ամիս 10 հօլա թիւ թիւն շնորհել բարեհաճին դարձեալ: Եւս ամենը . . . խմորիկ կը կարծէ: ցնէ թէ բարեւեր ժողովրդեան արժըն նայալ վրայ եղած աղքատսիրութեանը մեծանոցն ալիւր նպատակ հիւանդանոցին թէ ձեր կողմէ ալ յորդոր և իր լախոյս ըլլայ:

19 օրնիս 1868 (կիրք) Առժամանակեայ Գրասեն. Ազգ. Հիւ. Հագ. Ազգ. Հիւ. Մեծ. Կար. խան թիւ 49

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆԷ ՄԵՆՄՈՒՆՅՈՒՆ

ԳԱՂԱՆԻՆԻ ՏԵՂԵԹԻ ԱԼԻԹԷ

Օսմանեան տէրութեան քաղաքային, առևտրական պատժական դատարանական և գաւառական բոլոր օրէնքներուն հաւարածոյն տաճիկերէն լեզուով և հայ տաւերով տեար առ տեար տպուիլ սկսած է Երանան ար. պարանէն. Երբոյ Գ. Գեորգ Գըլըձ ձեանի խնամքը և իւրաքանչիւր տեար րաիը 60 փարայի կը ծախուի Մէրձանի և Չաղմագըրար Խօզուշն հայ գրափաճաւայ խանութները:

Ուրոյները լաճանորը կրնան գրը Էիլ և ամեն տան օրն անգամ մ'ել ներք տեարն տաւալ: Եսոր համար լաճանորը պարտ թեան տաւար մը րայ. Էաճ է Էրիկի փաշա խանը Եր. մեան տարարը և շերտիշեալ գրափաճաւայ խանութները, նմանապէս Ման գըլմէի գրուիլ Գ. Միրձանի քով:

Գաւառներէն ալ ուրոյները կրնան լաճանորը գրուիլ րօնի տիճարը իրենց փայլ ըլլալով, որ կէտի իջած է:

Կանխիկ վճարողներուն՝ տանին մէկ զեղջ պիտի ըլլայ:

Տէրութեան օրնոց և կանոնաց տեղեակ կամ հմուտ ըլլալուն տեսչաւ Էիլ օգուտները չմանչող չենք յուսար որ գտնուի: Ով որ աշխարհի վրայ և մարդկային ընկերութեան մէջ կարգի տեարութեան մը հոգանակ և երկրմը ժողովուրդ է և պէտք է որ այն տեարութեան և այն երկրին օրէնքները զիտ նայ, որպէս զի իւր ընկերական պարտքը ձանձրով իրաւունքն ալ կարենայ միաշարունակ, ով և ինչ կարգի և տալի ձանի ու վիճակի մարդ ըլլայ: Մանաւանդ առևտրական գործերուն մէջ զրու նուէր անձինք՝ որք իրենց ամեն գործողութեանը կանոնաց և օրնոց համաձայն կատարելու պարտաւոր են, փորձով զիտեն այս անհամալիւսն վը նստները:

Առտի տարակոյս չունենք որ այս հրատարակութեանը մեծ գոհութեամբ պիտի ընդունուի հայ հաւատարակութեան, մանաւանդ որ Երբոյ Գ. Գըլըձեան տէրութեան օրնոց և կանոնաց մէջ գործածուած արարեքն և պարսիկերէն լաւերը պարզ թուրքերէն նշանակութեան ալ ըսկիւնին գնելով ամենուն զիւրահասակալ ընելու հոգ տարած է:

Թափառական Հրեային Գ. հաւորը կողմուած կը ծախուի առ այժմ հեռեւեալ տեղերը:

Չմիկ խանը Մատիսի գրասենեակը:

Մահմուտ փաշայի գլուխը գրափաճաւ Մ. Գեորգ աղային և Պոլսի Մանուկ աղային խանութները: Գին 3/4 մեծիկէ:

ՊԵՏԱՌԹԻՒՆ

ՅՕՀԱՆՆՈՒ ԿԱՌԱՂԻԿՈՍԻ

Երբային պատմադրութեան և հայ գրախանութեան մէջ կարեւոր տեղ մը յաւոյ այս նշանաւոր գործը երկրորդ անգամ 'ի լոյս կրնալոյ ի նշուալ գեմի սրբոց Յակորեանց վանքին մամուլէն, առաւել ճիշդ և մաքուր տպագրութեամբ: Կաղմեալն գինն է 11 զը:

ՄԵՆՍՈՐ ՄԵՆԿԵՆՑ

ԿԱՍ

ԱՌԱՔԻՆՈՒԹԵԱՆ ՃԱՆՔԱՆ

Թարգմանեալ Տ. Տ. Սուալանեանց

Տղայոց ծնողսիրութեան և ընկերսիրութեան քաղաքագրութեան, առաւելապիտութեան և առաքելութեան տպիկեղով խնամ օգուտեւ պիտի մը կամ մանուաւոր ընտիր գաւառական մ'է, զոր ամեն ծնող պէտք է որ իրենց գաւառից ձեռքը յանձնեն:

Եւս կարեւոր գիրքն ալ Արուզէի Մ. Յակորեանց վանքին տպարանէն 'ի լոյս եղած է: Գինն 12 1/2 զը:

ԾԱՆՈՒՑՄԱՌԵՐ

Գ. Վ. ԾԱՆՆԵՒԻ

ԵՆՈՒՆԵՒԻ ԴԵՂԱԳՈՐԾ

Դեղարան և վաճառանոց 'ի Վ. Պոլիս կամարջին գլուխը 7 և 8 թիւ: Ուրիշ դեղարան մ'ալ 'ի Բերձ67 թիւ 1831էն 'ի վեր բացուած:

Եւս երկու խանութներուն գեղերը և բոլոր առնեցած ապրանքները Եւրոպայ առաջին գործարաններէն եկած են: Հանքային ջրեր թաղմ անխառն: Չուա Մարմինի ձիւն լեղին իւզը Եւրոպիկայի Ռէթեմօրէր անուանի ընկերութեան շնուած, որ Եւրոպայէն եկած ուրիշ ամեն իւզերէն գեւառացեալ առաջին է և կը ծախուի թէ' հօլայով և թէ' շերտով: Բընալ քաղաքի շնուած Մարկա Պորա և Պորալը և ուրիշ տեսակ ալիւր գեւերներ:

Եւս տեսակ հիւանդութեանց համար պէտք եղած գործիքներ. Սօնիկ և Բօլոնիալ Չերդաթներ: Չայ և շաքարի հիւանդութեան համար հայ և խմոր և տիւր (կրի թէն): Քիչ ծախքով և ութ վայրկեանի մէջ

ստոյ շնուած գործիքներ: Դեղարանին մէջ ալ ամեն ժամ առաւել շնուի:

Եւս ցմե գաւ Պորայի, Մանալըրանի և Մարկայի ալիւր գեւերէն: Գանեք և ուրիշ լաղիկներ: շերտ և տախաղ կը ծախուին:

Ինտարայի Համրչըր Բայմէրայի գործարանէն երած գտնաւոր տեսակ և ընտիր կէ վերքեր Էւայն:

Բայրն ալ աճան գինով կը ծախուին:

Գ. Վ. Ծաննի այս երկու գեղաւորանքներ և փաճառանոցներէն գտնուելով տեղ վաճառանոց և ընկերութեան շուկի:

ԽՆԱՅՈՒԹԻՒՆ (ԵՔՐՈՍԹԻԱ)

Թէ անուշ և թէ լեղի ջրով, թէ տաք և թէ պոլ ջրով փրկող դաղ դեղանոց առաւ (տոպօն), որ թէ լաթի և թէ ձեռքի համար կատարեալ կերպով կը գործածուի:

Եւս ալիւր Եւրոպիկայի Ռէթեմօրէր իւզ (կաղ) 20 խարանոց առաջին և անձնէն ընտիր տեսակը:

Ար ծախուի Վ. ալիւր խալ և ար խան թիւ 44 վաճառատունը:

ՏԱՌՈՒ ԳԵՏԻՆ

Իւսկաւար Իճաթիկի վրայ խաւ գեղեցիկ գիրքով տեղ մը կայ ծախու: Հազար կանգունի մօտ, որ երեք չորս մասի ալ կրնայ լաճուիլ: Գինն ալ առաւել: Ազգաց կրնայ պէտք եղած տեղեկութեանը լաղայի գրասենեակէն տեսալ:

Լաղիւր գառ թիւերով ալ կը ծախուի առ այժմ հեռեւեալ տեղերը:

1. Չմիկ խանը թիւ 6, լաղայի գրասենեակը:
 2. Մահմուտ փաշայի գլուխը գրափաճաւ Գ. Մ. Գեորգի խանութը:
 3. Մէրձանը և Յ. Մարգարեանի գրասենեակը:
 4. Չարմաղըրար Խօզուշն Գ. Գաւառիկանի գրասենեակը:
 5. Տիւնի կօլու ծախաւար Տէ. միլլարուլեան Սարգիս աղայի խանութը:
 6. Կանալըն գլուխը Իճի խաւ պի գինայի արձարանը:
 7. Իւրա, Մ'Է փոյոց, թիւ 187 ծախաւար: Կիւլէրեան Ստեփան աղալի խանութը:
 8. Իւրա թաղապաշն ծախուի 67 թիւ ծախաւար Եւրոպիկայի Գ. Տըքեւին խանութը:
 9. Գեղիկալ ծախաւար Գեալա աղային խանութը:
- Գին Եւրոպիկայի թիւ 60 փարա " Օրթիկ թիւ 20 "

Ա. Ռ. Ե. Ի. Տ. Ր. Ա. ԿԱՆ

ԳՐԱՄՈՅ ԱՐԺՈՂԱԹԻՒՆԸ

ԿՈՍԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ	Հինգ շաբ	Ուրբաթ
22 ՅՈՒՆԻՍ	43	44
Օսմանեան իրա Մէճ	104	104
Բաւանոյ արձաթ	43.1	43.6
Էօհամր ուսուցիչ		

ԿՈՍԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ 22 ՅՈՒՆԻՍ

Ա. Ր. Մ. Տ. Ի. Բ.

Յորին կարծր Աղադ	32-33
" " Պալլըք	34-32
" " Պալլիպ	31-32
" կակուզ Աղադ	30-31
" " թուա	30-32
" " Պալլիպ	29-32
" " Պալլիպ	28-30
Եգիպտացորին թուա	12-13
Գարի	12-13

Մ. Ե. Տ. Ա. Բ. Ս.

Սուրա կարծր թէֆէ	
" երկան "	640-20
Շաքի-հօլան ֆրանք	
" Պարսկասան ֆրանք	45-52

ՆԵՐՔԻՆ ԲԵՐԲ

Բանալակ Պալլըքէր	Հօլայ	Գ. Երուշ
" Կէրիկ	"	9.20-10
" Սաւա	"	9
" Ուսաւա	"	8.20-9
" Ուսաւա	"	7.20-8
Բուրդ Լիւիւրի լուացուած	"	10
" Զլուացուած	"	5.20
" Պաւարա չլուաց	"	5.20
ձէրի Լիւիւրի	"	15-16
" թուա	"	13-14
" Չորու	"	11-12
Մաղը սեւ	"	12
" ձէրակ	"	8-9
Թիֆլիս Լիւիւրի	"	33-39
Սփիւն Պալլըքէր	"	240
Գիլիկ Երեւ լաւուած	"	25-28
Սալէպ Տաւալաւանի	"	13-14
Միլլարմոս Գեղին Տրալի	"	25-26
" " Սնաուա	"	24
Սուաւ Բուլլիկ	"	4
Կաւաւաի հուա Բուլ. Գիլի	"	38
" " Պաւարա	"	12
Ձէթ Ալլիպ	Հօլայ	10
" Կիլի	"	10
Աճաւ (Սալլի) Գանալա	"	8
" " Միլլի	"	3.20
Բըլն Եգիպտոս Բէլի	"	4
" Տիւնաթ	"	

ԱՐՏԱՔԻՆ ԲԵՐԲ

Բանալակ Ուիւ և Գալի 400 հօլ	Գ. Երուշ
Շաք. Գալի 6-10 Կալի	800-830
" Գալի " "	229-232
" Զայ. Գալի " "	230-233
" Գալի " "	230-233
" Գալի " "	226-228
Գալի Գալի " "	273-290
" Գալի " "	292-294
Սնալ (Գալի) " "	693-700
Գալի (Գալի) " "	5.20-6
Կալի (Գալի) " "	115-130
Կալի (Գալի) " "	73-85
Սնալ (Գալի) " "	6
Պալլըք (Գալի) " "	163-180
Կալի (Գալի) " "	300-320
Կալի (Գալի) " "	72-73
Կալի (Գալի) " "	110-113
" Կալի " "	66-67
" Կալի " "	133-140
" Կալի " "	120-130
Գալի (Գալի) " "	90-110
Կալի (Գալի) " "	250
Կալի (Գալի) " "	45
Կալի (Գալի) " "	44

Մատի լաղայի լաճանորը պարտ թեան տեղերն են Կ. Պոլիս Զինիկ խանը վեր յալիլ թիւ 6 Մատիկ խաւապատունը:

Խալ գաւառաց մէջ հեռեւեալ հոգաւարձայ անեակները:

Իճաթ. Գալի թիւն աղա Տէալան:

ՆԻԿՈՒԹԻՒՆ. Խաւարդ աղա Թ. Իսկի-ճեան:

ՍԱՏԱՐԱՐ. Մ. Գալի աղա Տ. Գիլ-գորնան:

Գալի Կալի. Ս. Սալլի աղա Տ. Սալլի աղա:

ՏԱՐԱՐ. Ս. Սալլի աղա Տ. Սալլի աղա:

ՏԱՐԱՐ. Ս. Սալլի աղա Տ. Սալլի աղա:

ԵՐԶԱՎԱՐ. Բիլի կրքապիտայ Թաղապաշն:

ՎԱՐ. Գիլի աղա խաւաւան:

Ուրիշ քաղաքներէն ծաղապաշն ու գործերն այս տեղերէն մէկուն հեռ կրնան թիւն պիտի:

Իմրագիր-Տիւրք

Կ. Ս. ԻՆՈՒԹԵԱՆ

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ ՄԱՍԻՍ ԼՐԱՎՈՅ

Կ. ՊՈԼԻՍ ԶԻՆԻԿ ԵՐԶԱՎԱՐ